

No 1352
1894 d. R.

5794
Stockholm 23/IV 1894

Till Arkeologiska Kommissionen.

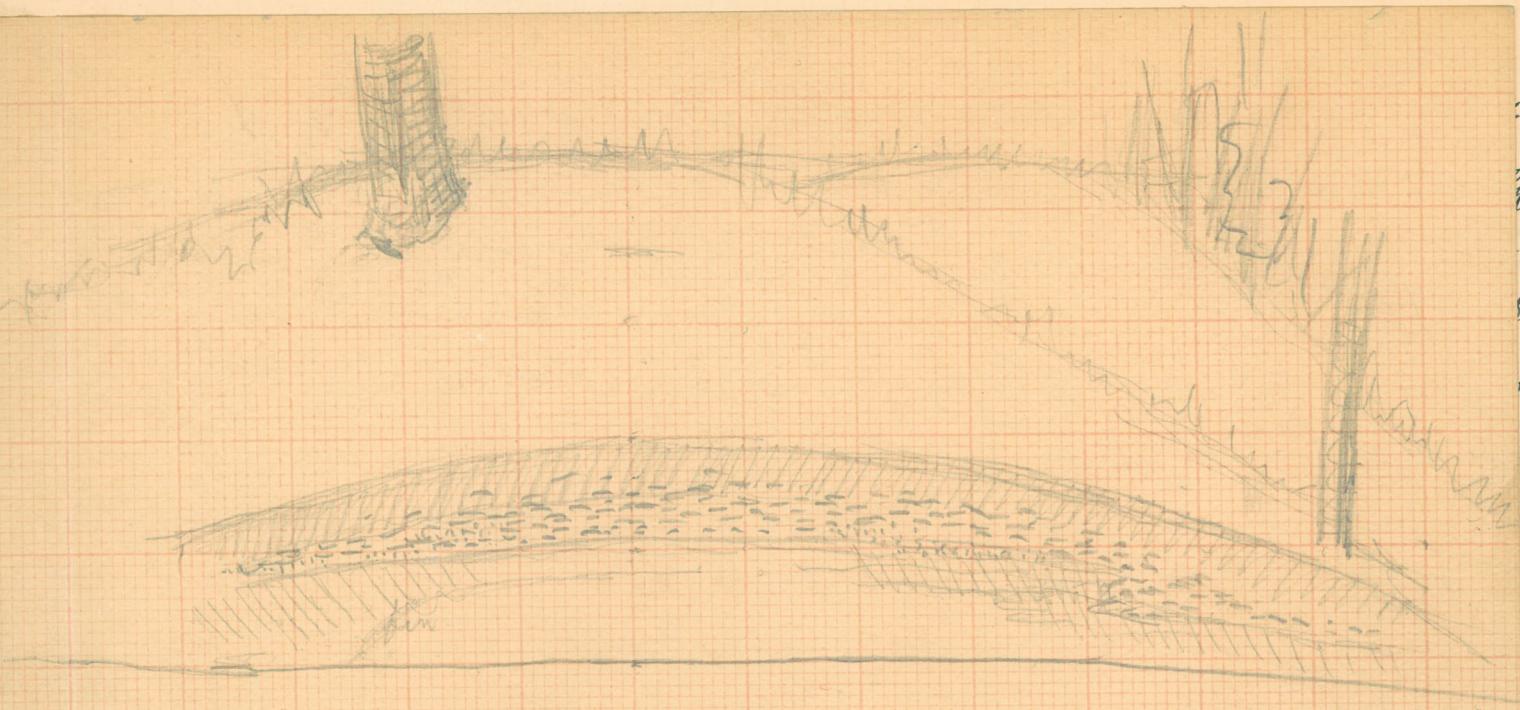
Över den tjänstetresa, som jag den 6-10 November
gå^o uppdrag af Arkeologiska Kommissionen företog
till Loppis, Janakkala och Hollola får jag härhos öf-
snykast afgifva följande berättelse.

Efter att måndagen den 6 November ha afrest
ifrån Helsingfors samt på Rühimäki sammanträffat
med Studeranden H. J. Heikel, som blev mig följaktlig
på^o resan i Loppis och Janakkala, anlände jag fört
till Santamäki gård Loppis socken, på^o hvars mark
tvemus af de af Herr Heikel uppgifna, för åverkan
utsatta fornleminingarna befina sig.

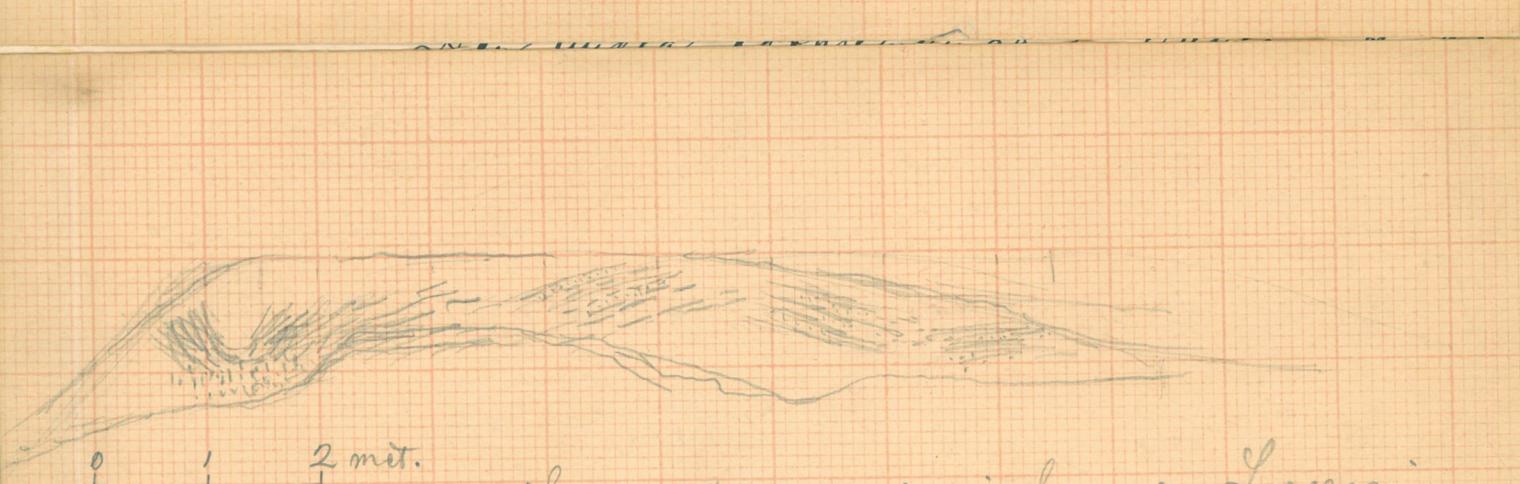
Den ena är en jordhög, belägen ungefär $\frac{1}{2}$
kilometer norr^o om gården, på gränsen emellan
skogsdrynet och åkerfältet, strax Bredvid gården
meijeriobyggnad. Den utgör den yttersta ändan af
en från skogsbackarna utspringande längsträckt
mindre sandhöjd, öfver hvars norra del körvägen
till meijeriet löper. Kullen röjer redan genom sitt
yttre danning genom människohand och är öfverst
jevun eller knappast märkbart insunken. Platåns
vidd utgör 17 à 18 met. Ö-V och 8 à 9 met N-S; kullens
höjd är ungefär 3 met. Sidorna är ganska branta

utom på nordliga sidan, hvarav platåen gennare sammangår med den naturliga ösen. Östra och vestra sidorna är genom multigt tvärskurna.

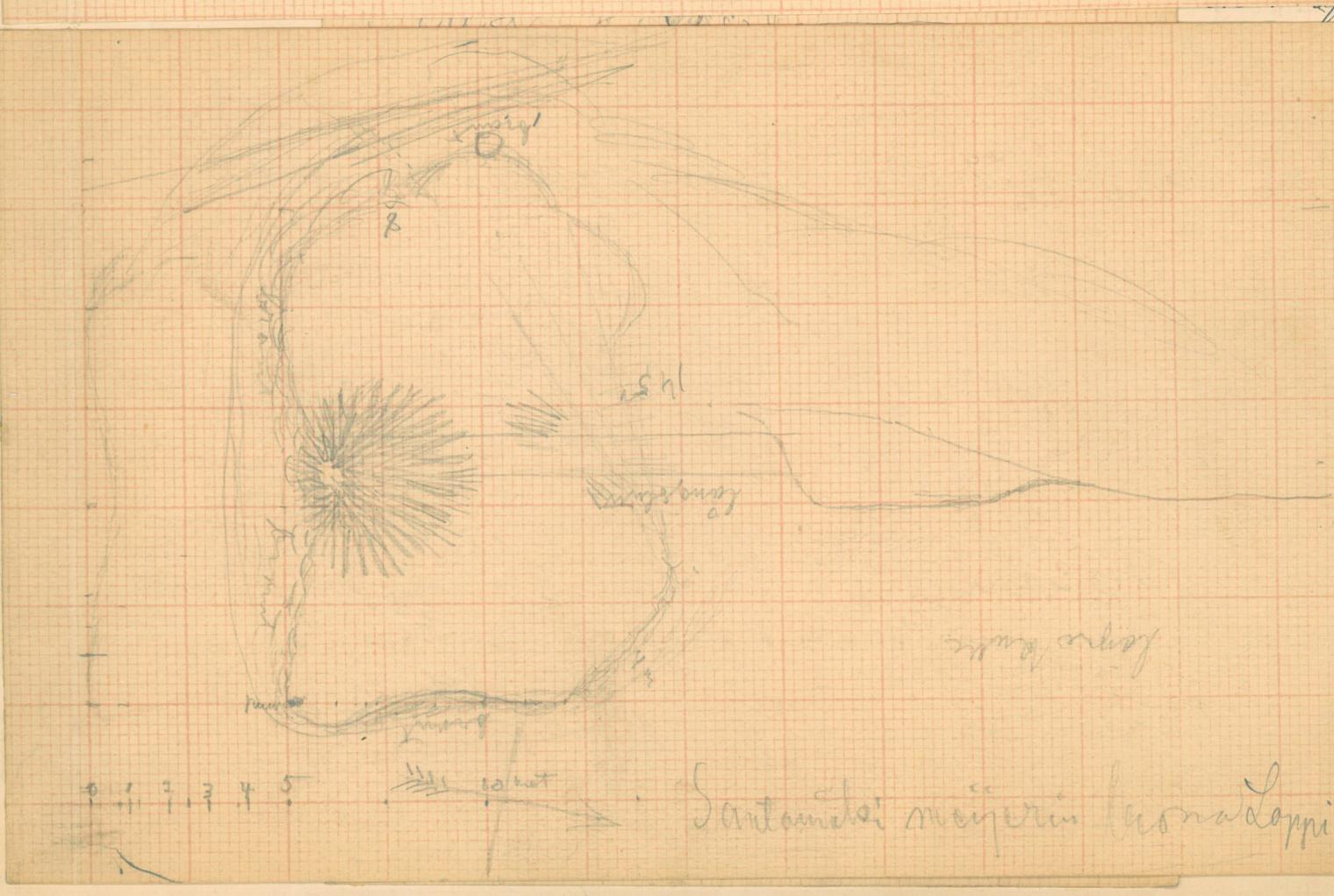
Da den förstnämnda genomskärningsytan, som var betydligt större än den andra, till följd af sägspän, som för en på plattan inrättad iskällare blifvit hopat upp emot jordväggen, ikke gaf en tydlig bild af kullen's jordlager, låt jag i genoms hela kullen, vid dess mitt, från Norr till Söder gräfva en kanal af ungefär 1 meters bredd och par meters djup. I dennaas geomekaniks väggar syntes nu flera 2 à 3 tum tjärke lager ofvanför hvarandra, af hvilka hvard och ett innehöll: nederst, af förbränd tjära genomträgt björknäpfer, vid hvilket fastnat ett lager furukal. Kollagret var bestäkt af jord. Ofvanpå detta föjde åter i samma ordning näpfer, kol och jord o. s. v. hvarflots igenom hela kullen. På vissa ställen kunde man renskrapa stora horizontellt liggande näpverstycken. Kolstyckets riktning liknade radiernas i en cirkel, eller snarare spjelarnes i en solfjeder. Säväl denna riktning, som jordlagrens lutning emot en medelpunkt i södra delen af kullen, hvarav fanns en ungefär 1 met. hög och lika bred massa röd aska liukämmagäfvo otvetydig att här föregått en gammal tjärbränningssplats. Et annat dylikt emur otydligare centrum fanns på norra sidan. Da kullen längsrichtning går ifrån Ö-W, synes mig sannolikt att på hvardera sidan om kanalen ännu finnes åtminstone et, om icke flera dylika centra. Af de öfver hvarandra liggande bränningsslagrens antal, miste man sluta till att vid hvarje centrum tjära bränts åtminstone 20 à 30 gånger efter hvarandra. Inga fynd af redskap eller annat, som skulle gifvit antydning om denna fornlummings ålder, påträffades, men väl berättelse järdenas dragförde, som för åtskilliga år tillbaka ifrån kullen's östra sida kontslipat mylla liu åker, att han då hittat spiker, krokiga jernsaker

2 1 2 3 met. Yantamaen Maijerin luona Loppi

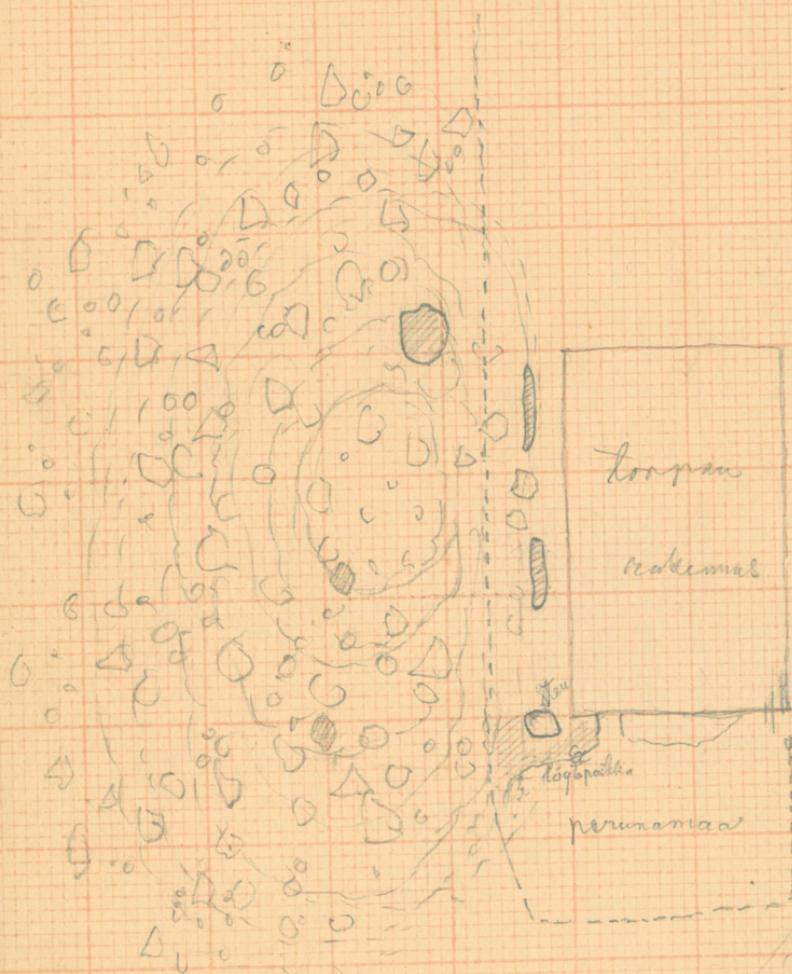

0 1 2 met. Santamäen maijerin luona. Loppi.

0 1 2 3 4 5 m. Santamäen maijerin luona Loppi

Hlomoki m. 100 arte taloota
Oleaias

Tie Santaniemi Kartano

och hela af lerkrukor, af hvilka han dock ej tillvaratagit nägonting. Den enda omständighet, som tyder på att stället redan en längre tid varit sason tjärdal öfvergivet, är att kullen ytterhunnit blifva mossbelagd och gräsbevuxen och att från dess krauter hämmad hägg och tall hunnit uppsejra samt eröra ausenliga discussioner.

Egaren af Santamäki Pastor Hjalmar Brander yttrade en önskan att för sin landshushållning föra använda innehållet i denas kulle, som enligt hans uppskattning utgörs af cirka 300-400 lass kraftig åkerjord. Denas önskan får jag hämmad sul. lofste liu Arkeologiska Kommissionen framföra.

Den andra fornleumingen i Santamäki hemmans mark är en grå ungefärlig 100 stegs afstånd från gården belägen mindre stenbacke, på hvilken står en torpstuga, som i nyare tid skall ha fått namnet Iломäki. Här lått invid Grundvalen vid Byggnadens N. Vända är det ställe, hvareftid vid rödning af jordätsland nära jordytan påträffats de försaker (2 svärd m.m.), som tidigare inkommit liu museet. Oaktadt marken under de två senaste nätterna stelforsit och beträckts af beväckts af ett tunnt snöslager, låt jag med jernstör och slaf utföra en preliminär undersökning af fyndstället (a. a. planteringen). Härvid påträffades dock inga försaker eller andra rester af en forntida kultur. Jorden bestod af rödaktig fin sand. En del gardsgården och boningshuset, på det senares NÖ-sida låt jag dessutom på tvemot stället gräfsa kanaler, utan att finna något aumärkningsvärdt. Med samma resultat låt jag på yttre sidan af gardsgården o. tvemot stället nära hysupeln af kullen, på N. sidan, gräfsa 2 en alns djupa gropar och på södra sidan undersöka de inre väggarna af en tidigare uppfördat grop.

Afskrift i Paimela kapseln

På återvägen ifrån Santamäki gjorde jag en upptäckning till Hävola hem i Jauakkala, där hvars ejor befinner sig en numerot till Storota delen förlörd jordhög, hvilken uppenbades af befolkningen kallas "fattilästen terrorhauta". Af de i geoumekärningsytan synliga jordlagren, hvilka varo fullkomligt dylika, som de i jordhögen å Santamäki, kunde man slutta till att åföva denna varit en fjärbranningsplats.

Afskrift i Hollola kapseln

Ifrån Hävola fortsatte resan över Riihimäki (hvar ifrån stud. Heikel begaf sig till Helsingfors) till Hollola, för att taga närmare kännedom om det i Ryynälä hemmanskars mark i Paimela by gjorda fyndet af hvilket Mag. E. G. Sederholm till Statens museum lämnat en rund spänubuckla och fragmentet af ett hästskopformigt spänne jämte nål, men hvorf de öfriga föremalen ^{best. upplyft} förvarades i Kihula hemman i Noitala by, hvarest herr Sederholm bodt. I Lahtis köping erfor jag att länsman T. F. Frostell lätta förläudiga ejaren af Ryynälä att återskaffa det försökningrade fyndet samt fodersammast till honom insända alla de funna föremålen, hvilken tillslagelse dock ej ännu blifvit efterkommen, oaktadt flera veckor sedan hade förlidit. Af denna orsak begärde jag och erhöll af Dr. Frostell tillståelse att sason fögeslagnare på min resa till Ryynälä fa medtaga ortens poliskommisarie O. W. Pihlman.

Vid ankomsten till Ryynälä befanns att gården husbonde ifrån Kihula redan återhemtat försakerna, hvilka nu återlevnades åt mig. De voro iti väl beinhållit svärd, skära, med skaptholk försedd spjutspets, 2 bletsel och stycken af en jernkittel. En till fyndet hörande yxa saknades, hvorpore jag begärf mig till Kihula för att efterfråga denna. Här upplystes att Mag. Sederholm redan under sin visstelse på Kihula saknat ytan och yttrat den förmodan

att han fällt den, samt å landsvägen frukellost ef-
tersökt densamma.

Fyndet hade icke, säsow i den officielle skriften
som uppgägs, gjorts på den plats, hvarefteladugård-
byggnaden står, utan i en på ungefäv 50 steg af-
stånd ifrån gärden åt S.O. belägen låg stenbacke, hvor-
est en störresten sprängdes för ladugårdsbryggna-
dens grundval. Backen som omges af åkrar, är un-
gefär 50 steg Ö-W, 40 N-S och cirka 2 meter hög.

Fyndstället är på norra sluttningen, hvareftemellan
tre jordfasta stenar nu synes en af arbetarne vid
stensprängningens gräfd, omkring 3 meter lång grop. Al-
la förrådakerna hade icke legat invid hvarandra, utan
på trevne skilda ställen på ungef. 1 à 2 meters afstånd
ifrån hvarandra. Bronssakerna hade legat skilt ifrån
svärdet, de öfrijs föremålets läge hade de personer, jey
räkade Santala med, ej reda på. — Da marken under de
föregående nättarna starkt tiffrasit kunde inga un-
dersökning verksättas i fyndplatsen.

Egaru af Ryynälä h. m. uttryckte en orsak att få
upptaga åtminstone de lägre belägna delarne af backen till
åker. Da man af backens yttre skapnad icke kan skönja,
vilka ställen å densamma möjligi kunde innehålla gref-
platser, men det gjorda fyndet emellertid gifver anled-
ning till den förmodan att sådana kunde finnas på
flere än ett ställe, kunde jey icke gifva tustand till bac-
kens utjämnande, innan Arkeologiska Kommissionen
blifvit satt i tuffälle att på värdet låta närmare under-
söka densamma. Jaz får deraf hårhos enligt löfte
till Arkeologiska Kommissionen framföra hemmautega-
ren Ryynäläts anhållan om, att en faktaunig person
på varvtiden måtte beordras att låta undersöka stäl-
let. Helsingfors d. 5 April 1891.

Hjalmar Appelgren